

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi'nde

PROF. DR. M. YAŞAR KANDEMİR İLE

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

EŞ - ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L - MUSTAFÂ

— KÂDİ İYÂZ —

152. Ders | 15.Eylül.2019, Pazar

Ders Konusu:

2. BÖLÜM: Resûl-i Ekrem'in İnsanlar Üzerindeki Hakları

4. KISIM: Resûl-i Ekrem'e Salâtü Selâm Getirmenin Farz Oluşu ve Fazileti

9. FASIL: Mescid-i Nebevi'yi Ziyâret Edebî

KİTAPTAKİ YERİMİZ

Arapça Kaynak sf. 593 | Türkçe Şerh, Cilt.2 - sf. 499

Dersin Video, Ses Kayıtlarına
ve Kaynaklı Ders Notlarına

www.sifaiserif.com

adresinden veya karekodu okutarak
erişebilirsiniz.

Şifa-i Şerif Hakkında Kısa Bilgi:

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Eserin Türkçe Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt)

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

قال محمد بن مَسْلَمَةَ: لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَعْتَمِدَ^(٦) الْمَسْجِدَ بِرَفْعِ الصَّوْتِ ،
وَلَا بِشَيْءٍ مِنَ الْأَذَى ، وَأَنْ يُنَزَّهَ عَمَّا يُكْرَهُ .

Mâlikî fakihi Muhammed ibni Mesleme⁴ (v. 216/831) şöyle demiştir:

“Mescid-i Nebevî’ye girmek isteyen bir kimse yüksek sesle konuşmamalı, insanı rahatsız eden şeyleri yapmamalı, çirkin görülen her davranıştan sakınmalıdır.”

Mescitler Allah’ı zikretmek için yapılmıştır. Bu sebeple Muhammed ibni Mesleme, mescitte kesinlikle alış-veriş yapmamak, tıraş olmamak, tırnak kesmemek, mescide tükürmemek ve benzeri hareketlerden kaçınmak gerektiğine işaret etmektedir.

Mâlikî fakihi Kādî İsmâîl⁵ (v. 282/896), Mescid-i Nebevî hakkındaki bütün bu bilgileri, *el-Mebsût* adlı eserinin “Mescid-i Nebî’nin Fazileti” bahsinde vermiştir. Bütün âlimler, diğer mescitlerin de Mescid-i Nebevî hükmünde olduğu konusunda görüş birliği içindedir.

Bütün mescitler Allah’a ibâdet etmek için yapıldığına göre, ibâdet etme açısından hepsi bir ve değerlidir. Tahiyetü’l-mescid kılma, girip çıkarken belli ediplere riâyet etme bakımından aralarında fark yoktur. Fakat içlerinde yapılan ibâdetlerin kazandıracığı sevap ise elbette farklıdır.

Kādî İsmâîl, Muhammed ibni Mesleme’nin şöyle dediğini söylemiştir:

“Mescid-i Nebevî’de; orada namaz kılanların namazda ne okuduklarını, kaç rekât kıldıklarını bilemeyecek derecede yüksek sesle konuşmak mekrûhtur. Yüksek sesle konuşmanın mekrûh oluşu sadece Mescid-i Nebevî’ye mahsus olmayıp bütün mescitler için geçerlidir. Mescid-i Harâm ile Mina mescidi¹ dışında, Cuma namazı kılan bütün mescitlerde hacıların yüksek sesle telbiye getirmesi de mekrûhtur.”

Telbiye, ihrâmda bulunan hacıların ve umre yapanların, yüksek sesle “Lebbeyk, Allâhümme lebbeyk” diye seslenmeleridir. Mescitler, huşû içinde ibâdet edilecek yerler olduğu için İmâm Mâlik oralarda telbiye getirmeyi mekrûh saymıştır.

قال القاضي: حكي ذلك كله القاضي إسماعيل^(٧) في «مَبْسُوطِهِ» في باب فضل مسجد النبي ﷺ. والعلماء كلهم مُتَّفِقُونَ عَلَى أَنَّ حُكْمَ سَائِرِ الْمَسَاجِدِ هَذَا الْحُكْمُ.

قال القاضي إسماعيل: وقال محمد بن مَسْلَمَةَ^(١): وَيُكْرَهُ فِي مَسْجِدِ الرِّسُولِ ﷺ الْجَهْرُ عَلَى الْمَصْلِيِّينَ فِيمَا يَخْلُطُ عَلَيْهِمْ صَلَاتُهُمْ^(٢)، وَلَيْسَ مِمَّا يَخْصُّ بِهِ الْمَسَاجِدُ رَفْعُ الصَّوْتِ، قَدْ كُرِهَ رَفْعُ الصَّوْتِ بِالتَّلْيَةِ فِي مَسَاجِدِ الْجَمَاعَاتِ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَمَسْجِدَ مَنَى^(٣).

4. Ebû Hişâm Muhammed ibni Mesleme ibni Hişâm el-Mahzûmî Medineli olup İmâm Mâlik’in önde gelen talebelerindendir. Ünlü muhaddisler Ebû Zür’a ed-Dımaşkî ve Ebû Hâtîm er-Râzî de ona talebe olmuşlardır.

5. Mâlikî fakihi ve muhaddis kādî Ebû İshâk İsmâîl ibni İshâk, kırâat ve Arap dilinde de söz sahibiydi. Bid’at ehline karşı çıkmasıyla da ünlü bu âlimin en meşhûr eseri Mâlikî fıkhi-na dâir *el-Mebsût*’udur. Onun *Ahkâmü’l-Kur’ân*, on cilt olduğu söylenen *Şevâhidü’l-Muvatta’*, *Kitâbü’l-Kır’âat*, *Kitâbü Fazli’s-salât ale’n-nebî* gibi eserleri vardır.

1000 Misli Sevâp Meselesi

Ebû Hüreyre radiyallahu anh, Peygamber aleyhisselâmın şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir:

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا، خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ»
«Benim şu mescidimde kılınacak bir namaz, Mescid-i Harâm dışında, diğer mescidlerde kılınacak 1000 namazdan daha sevâptir.»²

Hadîs-i şerîfteki “Benim şu mescidimde” ifâdesini dik-kate alan İmâm Nevevî gibi bazı âlimler, bu ifâdenin, Mescid-i Nebevî’nin Peygamber Efendimiz zamanındaki hâlini ifâde ettiğini, fakat Mescid-i Nebevî’ye son-radan eklenen yerleri kapsamadığını söylemişlerdir. Bu âlimlere göre “bin kat” sevabı elde edebilmek için, Mescid-i Nebevî’nin Asr-ı Saâdet’teki yerini araştırıp orada namaz kılmanın uygun olacağını belirtmişlerdir. Bu meselenin İmâm Mâlik’e de sorulduğu, ancak onun,

Mescid-i Nebevî ne kadar genişletilirse genişletilsin, her yerinin Peygamber Efendimiz zamanındaki mescit hükmünde olduğunu söylediği kaydedilmektedir.

Asr-ı Saâdet’te Mescid-i Nebevî’nin yüzölçümü 2.000 m² civârında idi. Hz. Ömer bu alanı yaklaşık 4.000 m²’ye çıkardı. Hz. Ömer’in, Mescid-i Nebevî’ye ilâve edilen bu yerin, Peygamber Efendimiz zamanındaki mescit hükmünde olduğunu söylediği ifâde edilmektedir.

Bazı âlimler, bu hadisteki “Mescid-i Harâm dışında” ifâdesine bakarak, Mekke mescidinin mi, yoksa Mescid-i Nebevî’nin mi daha üstün olduğu konusunda ihtilâf ettiler.

١٤٩٨ - وقال أبو هريرة ، عنه عليه السلام : «صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ»^(٤) .

قال القاضي أبو الفضل: اختلف الناس في معنى هذا الاستثناء على اختلافهم في المُفَاَصَلَة بين مكة والمدينة؛

Bu hadîs-i şerîfteki “Mescid-i Harâm dışında” ifâdesi, Mescid-i Harâm’da kılınan namazın, Mescid-i Nebevî’de kılınan namazdan daha faziletli olduğunu göstermektedir. Bazı rivâyetlerde, hadisın devamında şu ifâdenin bulunduğu görülmektedir:

“Mescid-i Harâm’da kılınan bir namaz ise, başka mescitlerde kılınan yüz bin namazdan daha sevaptır.”¹

Burada sorulması gereken suâl şudur: Mescid-i Harâm’da kılınan bir namazın, başka mescitlerde kılınan

yüz bin namazdan daha sevap olduğu anlaşılıyor, peki Mescid-i Harâm’da kılınan namazlar, Mescid-i Nebevî’de kılınan namazlardan da daha çok sevap mıdır? Şu hadîs-i şerîf bu soruya cevap vermektedir:

“Mescid-i Harâm’da kılınan bir namaz, benim mescidimde kılınan yüz namazdan daha sevaptır.”¹

Bu konudaki ihtilâfın anlamı şudur: Âlimler, “Acaba Mekke mescidi mi daha üstün, yoksa Medine mescidi mi? Yahut ikisi de birbirine eşit mi?” diye farklı şekillerde düşündüler.

1. Şifâ-i Şerîf’in bazı nüshalarında “Mescidü Minâ (Minâ mescidi)” yerine, “mescidünâ (bizim mescidimiz)” kelimesi bulunmaktadır. Bu sözü söyleyen Muhammed ibni Mesleme, Medineli olduğu için, “bizim mescidimiz” sözüyle Mescid-i Nebevî’yi kastetmiştir.
2. Buhârî, Fazlû’s-salâti fî mescidi Mekke ve’l-Medîne, 20, nr. 1190; Müslim, Hac 94, nr. 1394.

1. İbni Mâce, İkâme 195, nr. 1406; Ahmed ibni Hanbel, Müsned, III, 343; 397.

1. Ahmed ibni Hanbel, Müsned, IV, 5.

Mescid-i Nebvî - Mescid-i Harâm Mukayesesi

Mısırlı Mâlikî fakihi Eşheb² (v. 204/820) ile onun arkadaşı Abdullah ibni Nâfi'in³ (v. 206/822) ve bazı Mâlikî âlimlerin İmâm Mâlik'ten rivâyetlerine göre, İmâm Mâlik bu hadisi şöyle yorumlamıştır:

“Mescid-i Nebvî’de kılınacak namaz, diğer mescidlerde kılınacak namazlardan bin kat daha sevâptır. Ama Mescid-i Harâm’da kılınacak namazdan bin kat daha sevâp değildir. Elbette Resûlullah’ın mescidinde kılınacak namaz, Mekke mescidinde kılınacak namazdan daha sevâptır, ama aradaki fark bin kat değildir. İşte hadisteki “Mescid-i Harâm dışında” şeklindeki istisnânın mânası budur.”

Âlimler, Medine mescidinde kılınan namazın Mekke mescidinde kılınacak namazdan daha çok sevâp olduğunu söylerken, Ömer ibni'l-Hattâb radiyallahu anhdan rivâyet edilen hadise dayanmışlardır. Hz. Ömer şöyle demiştir:

“Mescid-i Harâm’da kılınacak bir namaz, başka mescidlerde kılınacak 100 namazdan daha sevâptır.”⁴

Buna göre Mescid-i Nebvî, Mescid-i Haram’dan 900 derece, diğer mescitlerden de 1000 derece daha faziletli olmuş olur.

Diğer bir ifâdeyle Mescid-i Nebvî’de kılınan bir namaz Mescid-i Haram’da kılınan namazdan 900, diğer mescitlerde kılınan namazdan da 1000 kat daha sevap olmuş olur.

فذهب مالك - في رواية أشهب عنه - وقال^(٥) ابن نافع^(٦) صاحبه ، وجماعة أصحابه ، إلى أن معنى الحديث أن الصلاة في مسجد الرسول أفضل من الصلاة في سائر المساجد (١٣٨/ب) بألف صلاة إلا المسجد الحرام؛ فإن الصلاة في مسجد النبي ﷺ أفضل من الصلاة فيه بدون الألف .

١٤٩٩ - واحتجوا بما روي عن عمر بن الخطاب [رضي الله عنه]: صلاة في المسجد الحرام خير من مئة صلاة فيما سواه^(٧). فتأتي فضيلة مسجد الرسول ﷺ بتسع مئة ، وعلى غيره بألف .

2. Ebû Amr Eşheb ibni Abdilazîz el-Kaysî hakkında bilgi için bk. II, 427.

3. Abdullah ibni Nâfi' es-Sâiğ el-Mahzûmî, İmâm Mâlik'in talebesidir. İmâm Mâlik'in derslerine kırk yıl devam etti. Hocasının görüşlerini ve rivâyet ettiği hadisleri en iyi o bildiği için İmâm Mâlik vefât edince Medineliler ondan fetvâ almaya başladılar.

4. Humeydî, *Müsned* (A'zamî), II, 420, nr. 941; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), V, 121, nr. 9133, 9134; İbni Hacer el-Askalânî, *el-Metâlibü'l-âliye* (A'zamî), I, 373-374, nr.1260.

Mekke mi, Yoksa Medine mi Daha Faziletli

Bu ise, daha önce de söylediğimiz gibi, Medîne-i Münevvere'nin, Mekke-i Mükerrerme'den daha faziletli olduğu görüşüne dayanır. Bu da Ömer ibnü'l-Hattâb ile İmâm Mâlik ve Medineli âlim ve fakihlerin çoğunun görüşüdür.

Medîne-i Münevvere'nin, Mekke-i Mükerrerme'den daha faziletli olduğu görüşünün dayanağı "Kabrimle minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir" hadîs-i şerîfidir.¹

Mekkeli ve Kûfeli âlimler ise, Mekke'nin Medine'den daha faziletli olduğu kanaatindedir.

Bu görüşün dayanağı ise Resûl-i Ekrem Efendimiz'in hicret sırasında Mekke'ye hitâben söylediği şu sözlerdir: "Vallahi Allah'ın topraklarının en hayırlısı elbette sensin. Sen, Allah'ın topraklarının Allah'a en sevimli olanı-sın. Eğer beni senden çıkarmasalardı, aslâ çıkmazdım."²

Mekke'nin Medine'den daha faziletli olduğunu söyleyenler, tanınmış tâbiîn âlimlerinden Atâ bin Ebî Rebâh³ (v. 114/732) ile İmâm Mâlik'in talebelerinden ve tebe-i tâbiîn âlimlerinden Abdullah ibni Vehb⁴ (v. 197/813) ve Mâlikî fakihi Abdülmelik ibni Habîb'tir⁵ (v. 238/853). İmâm Şâfiî'nin de bu görüşte olduğunu Basralı muhaddis ve fakih Zekeriyâ bin Yahyâ es-Sâcî (v. 307/920) rivâyet etmiştir.

وهذا مَبْنِيٌّ عَلَى تَفْضِيلِ الْمَدِينَةِ عَلَى مَكَّةَ عَلَى مَا قَدَّمْنَاهُ؛ وَهُوَ قَوْلُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، وَمَالِكٍ، وَأَكْثَرِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ^(١).

وَذَهَبَ أَهْلُ الْكُوفَةِ وَمَكَّةَ إِلَى تَفْضِيلِ مَكَّةَ؛ وَهُوَ قَوْلُ عَطَاءٍ، وَابْنِ وَهْبٍ وَابْنِ حَبِيبٍ مِنْ أَصْحَابِ مَالِكٍ، وَحَكَاةِ السَّاجِيِّ^(٢) عَنْ الشَّافِعِيِّ؛ وَحَمَلُوا الْإِسْتِثْنَاءَ فِي الْحَدِيثِ الْمَتَقَدَّمَ عَلَى ظَاهِرِهِ،

1. Buhârî, Fazlû's-salât 5, nr. 1195, 1196, Fezâilü'l-Medîne 12, nr. 1885; Müslim, Hac 500-502, nr.1390.
2. Tirmizî, Menâkıb 68, nr. 3925; Dârimî, Siyer 67, nr. 2513). *Sünen-i İbni Mâce*'deki sahîh rivâyet ise: "Allah'ın topraklarının bana en sevimli olanı sensin" şeklindedir (Menâsik 103, nr. 3108. Ayrıca bk. Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 315-316, nr. 5220.
3. Atâ bin Ebî Rebâh Mekke'de yaşayan ünlü fakih, muhaddis ve müfessirdir.
4. Abdullah ibni Vehb hakkında bilgi için bk. II, 481.
5. Abdülmelik ibni Habîb hakkında bilgi için bk. II, 426.

6. Basra muhaddisi ve müftüsü diye anılan Sâcî, bir Şâfiî âlimidir. İbni Hibbân, Râmhürmüzî, Taberânî ve İbni Sünnî gibi tanınmış muhaddisler ondan hadis rivâyet etmişlerdir. Sâcî, talebelerine ders verirken, bir zât elindeki notlara bakarak iki hadis okumuştur. Sâcî, o hadislerin yanlış olduğunu gördü ve o zâta bunları kimden aldığını sordu. Onun «Basralı birinden» diye geçiştirmesi, hadisi kendisinden duyduğu râvinin adını söylememesi üzerine Sâcî, o zâtı emniyet güçlerine teslim etmek istedi. Ancak araya girenler, o zâtın güvenilir bir kayanağa dayanmadığı anlaşılan elindeki notları imhâ etmesi şartıyla bu adamı kurtardılar (Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIV, 199).

وَأَنَّ الصَّلَاةَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ.

١٥٠٠ - واحتجوا بحديث عبد الله بن الزبير ، عن النبي ﷺ بمثل حديث أبي هريرة ؛ وفيه : «وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنَ الصَّلَاةِ فِي مَسْجِدِي هَذَا بِمِئَةِ صَلَاةٍ» (٣).

وَرَوَى قَتَادَةُ مِثْلَهُ ؛ فَيَأْتِي فَضْلُ الصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ - عَلَى هَذَا - عَلَى الصَّلَاةِ فِي سَائِرِ الْمَسَاجِدِ بِمِئَةِ أَلْفٍ .

وَلَا خِلَافَ أَنَّ مَوْضِعَ قَبْرِهِ أَفْضَلُ بِقَاعِ الْأَرْضِ .

قال القاضي أبو الوليد الباجي: الذي يقتضيه الحديث مخالفة حكم [مسجد] مكة لسائر المساجد ، ولا يُعلم منه حكمها مع المدينة .

Yüz Bin Kat Daha Sevâp

Mekkeli ve Kûfeli âlimler, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği “Benim şu mescidimde kılınacak bir namaz, Mescid-i Harâm dışında, diğer mescidlerde kılınacak 1000 namazdan daha sevâptır.” hadisinde geçen “Mescid-i Harâm dışında” ifâdesini zâhirî anlamına göre yorumlamışlar ve Mescid-i Harâm'da kılınan namazın daha faziletli olduğunu söylemişlerdir.

Bu âlimler, Abdullah ibni'z-Zübeyr'in Peygamber Efendimiz'den rivâyet ettiği, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği hadise benzeyen şu hadisi kendilerine delil olarak almışlardır: “Mescid-i Harâm'da kılınan namaz, benim şu mescidimde kılınan namazdan 100 kat daha sevâptır.”¹

İbnü'z-Zübeyr'in rivâyet ettiği hadisin bir benzerini, tâbiîn müfessirlerinden Katâde bin Diâme es-Sedûsî de (v. 117/735) rivâyet etmiştir.

Yani Mescid-i Harâm'da kılınan namazın, Mescid-i Nebevî'de kılınan namazdan 100 kat daha sevap olduğunu Katâde de rivâyet etmiştir.

Bu iki rivâyet şunu göstermiş oluyor ki, **Mescid-i Harâm'da kılınan namaz, diğer mescitlerde kılınan namazdan yüz bin kat daha sevâptır.**

Öte yandan Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in kabri şerîfinin bulunduğu yerin, yeryüzünün en değerli toprağı olduğu konusunda âlimler arasında hiçbir ihtilâf yoktur.

Endülüslü Mâlikî fakihi Kâdî Ebü'l-Velîd el-Bâcî² (v. 474/1081) şöyle demiştir:

“Mescid-i Harâm ve Mescid-i Nebevî'nin faziletini dile getiren hadisler, Mescid-i Harâm'ın diğer mescitlerden (yüz bin derece) daha üstün olduğunu gösterir; fakat bu hadis Mekke'nin mi, yoksa Medine'nin mi daha üstün olduğunu göstermez.”

1. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, IV, 5; İbni Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), IV, 499, nr. 1620.

2. Ebü'l-Velîd Süleymân ibni Halef el-Bâcî, bir önceki bahiste tanıtıldığı üzere, ünlü bir edip, fakihi ve muhaddistir. Onun pek değerli eserlerinden biri İmâm Mâlik'in *el-Muvatta'*ının şerhi olan *el-Müntekâ*'dır.

وذهب الطحاوي إلى أن هذا التفضيل إنما هو في صلاة الفرض .

وذهب مطرف - من أصحابنا - إلى أن ذلك في النافلة أيضاً؛ قال: وَجُمُعَةٌ خَيْرٌ مِنْ جُمُعَةٍ ، وَرَمَضَانُ خَيْرٌ مِنْ رَمَضَانَ .

١٥٠١ - وقد ذكر عبد الرزاق في تفضيل رمضان بالمدينة وغيرها حديثاً نحوه^(٤) .

Hanefî fakihi ve muhaddis Ebû Ca'fer et-Tahâvî'ye göre,¹ (v. 321/933) Mekke ve Medine mescitlerinde kılınan namazın daha sevâp olması, nâfile namazlar hakkında değil, sadece farz namazlar hakkında söz konusudur. Çünkü nâfile namazların evde kılınması daha sevaptır.

İmâm Mâlik'in talebesi olan muhaddis Mutarrif ibni Abdillâh (v. 220/835) ise, bu mescitlerde kılınan namazın daha sevâp olması hem farz namazları, hem de nâfile namazları kapsar demıştır. Hattâ Mutarrif bu mescitlerde kılınan bir Cuma namazının, diğer câmilerde kılınan Cuma namazından; bu mescitlerde yaşanan bir ramazanın diğer mescitlerdeki ramazanlardan daha sevâp olduğunu da söylemiştir.

Yemenli muhaddis Abdürrezzâk es-San'ânî² (v. 211/827), Medine'de tutulan bir ramazanın, başka yerlerde tutulan ramazandan daha sevâp olduğuna dâir buna benzer bir hadis rivâyet etmiştir.

Hadis şöyledir: “Medine’de yaşanan bir ramazan, başka şehirlerdeki yaşanan ramazandan 1000 kat daha hayırlıdır. Medine’de kılınan bir cuma, başka şehirlerde kılınan cumadan 1000 kat daha hayırlıdır.”³

Mekke hakkında da benzeri bir hadis vardır: “Mekke’de yaşanan bir ramazan, başka şehirlerde yaşanan ramazandan 1000 kat daha hayırlıdır.”⁴

1. Ebû Ca'fer Ahmed bin Muhammed et-Tahâvî hakkında bilgi için bk. I, 596.
2. Hadis hâfızı Abdürrezzâk ibni Hemmâm es-San'ânî hakkında bilgi için bk. II, 466.
3. Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* (Selefi), XIII, 146, nr. 1144; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâ'id*, III, 145.
4. Bezzâr, *Müsned* (Âdil ibni Sa'd), XII, 303, nr. 6144; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâ'id*, III, 145.

١٥٠٢ - وقال - عليه السلام - «ما بين بيتي ومنبري روضة من رياض الجنة»^(١).

١٥٠٣ - ومثله عن أبي هريرة - أو أبي سعيد^(٢) - وزاد: «ومنبري على حوضي»^(٣).

١٥٠٤ - وفي حديث آخر: «[منبري] على ترعة من ترع الجنة»^(٤).

قال الطبري: فيه معنيان:

١٥٠٥ - أحدهما: أن المراد بالبيت: [بيت] سكناه على الظاهر، مع أنه روي ما يبينه: «بين حُجرتي ومنبري»^(٥).

١٥٠٦ - والثاني: أن البيت هذا^(٦) (١/١٣٩) القبر؛ وهو قول زيد بن أسلم في هذا الحديث، كما روي: «بين قبري ومنبري»^(٧). قال الطبري: وإذا كان

5. Buhârî, Fazlû's-salât 5, nr. 1195, 1196, Fezâilü'l-Medîne 12, nr. 1885; Müslim, Hac 500-502, nr.1390.

1. Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği hadis, bir önceki dipnotta zikredilen *Sahîh-i Buhârî* ve *Sahîh-i Müslim*'deki hadislerdir. Ebû Saîd el-Hudrî'nin rivâyeti ise Mâlik, *Muvatta'*, Kible 10'dadır.

2. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 389, V, 335; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *Müsned* (Esed), III, 319.

3. Ebû Abdillâh Zeyd ibni Eslem el-Adevî hakkında bilgi için bk. I, 88.

4. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 64; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *Müsned* (Esed), II, 496, nr. 1341.

Dünyadaki Cennet Bahçesi

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: «مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ» (Evimle minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir.)⁵

Bu hadisin benzerini ashâb-ı kirâmdan Ebû Hüreyre ve Ebû Saîd el-Hudrî de rivâyet etmiş, Ebû Saîd el-Hudrî hadisin devamında “Minberim Havz-ı Kevser’imin üzerine kurulmuştur.” ifâdesinin bulunduğunu söylemiştir.¹

Bir başka rivâyete göre ise Peygamber aleyhisselâm “Minberim Cennet tepeliklerinden bir tepenin üzerindedir.” buyurmuştur.²

Daha önce de söylendiği üzere bu hadisi iki türlü anlamak mümkündür: 1. Bu bölge Cennet’e nakledilecek ve Cennet topraklarından olacaktır. 2. Burada yapılan ibâdetler insanı Allah’a yaklaştıracak ve böylece Cennet’e girmeye vesile olacaktır.

Müfessir ve tarihçi İbn Cerîr et-Taberî (v. 310/922) şöyle demiştir:

“Evimle minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir.” hadisindeki **“evim”** kelimesinin **iki anlamı** vardır:

Birincisi ve akla ilk geleni, Resûl-i Ekrem’in içinde yaşadığı ev yani Hz. Âişe ile birlikte oturduğu Hâne-i Saâdetidir. Bu hadisin “Odamla minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir” şeklindeki rivâyeti de bunu göstermektedir.

“Evim” kelimesinin ikinci anlamı ise, mecâzen kabrim demektir; nitekim tâbiîn âlimlerinden Zeyd ibni Eslem³ de (v. 136/753) bu hadisten bu mânâyı çıkarmıştır. Zâten hadîs-i şerîfin “Kabrimle minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir.” şeklindeki rivâyeti de⁴ bunu göstermektedir.

Ev, yaşayan birinin ikâmet ettiği yerdir. Bu durum hatıra bir başka düşüncüyü getirmektedir: Acaba Resûl-i Ekrem Efendimiz kabr-i şerîfine “evim” demek sûretiyle, bize orada yaşamakta olduğunu mu ifâde buyurmak istemiştir?!

قَبْرُهُ فِي بَيْتِهِ اتَّفَقَتْ معاني الروايات ، ولم يكن بينها⁽¹⁾ خِلَافٌ ؛ لأنَّ قَبْرَهُ فِي حُجْرَتِهِ ، وَهُوَ بَيْتُهُ .

وقوله: «وَمَنْبَرِي عَلَى حَوْضِي»: قيل : يَحْتَمِلُ أَنَّهُ مِنْبَرُهُ بِعَيْنِهِ الَّذِي كَانَ فِي الدُّنْيَا ؛ وَهُوَ أَظْهَرُ .

Burada, “Hurma Kütüğünün İnlemesi” bahsinde Mescid-i Nebevî’deki inleyen kütüğün Cennet’e gideceğine dâir hadisi hatırlamalıdır: Ashâb-ı kirâmdan Büreyde bin Husayb radiyallahu anhın (v. 63/682) rivâyet ettiği o hadise göre Peygamber Efendimiz bu kütüğe: “Şâyet istersen seni daha önce bulunduğun bahçeye götürüp dikeyim de yeniden köklerin çıksın, yaprakların bitsin, meyve veresin. Veya istersen seni Cennet’e dikeyim

والثاني: أن يكون له هناك منبر .

والثالث: أنَّ قَصْدَ مَنْبَرِهِ والحضورَ عنده لملازمة الأعمال الصالحة يُورَدُ الحوضَ ، ويوجبُ الشُّرْبَ مِنْهُ ، قاله الباجي .

İbn Cerîr et-Taberî, farklı anlamlar taşıyormuş gibi görünen bu iki hadisi uzlaştırarak şöyle demiştir: Resûl-i Ekrem’in kabri onun evinde olduğuna göre, “evimle minberimin arası”, “kabrimle minberimin arası” ve “odamla minberimin arası” ifâdelerinde herhangi bir çelişki ve uyumsuzluk yoktur. Çünkü Resûlullah’ın kabri odasındadır, odası da onun evidir.

Minberi, Kevser Havuzu’nun Üzerindedir

Resûl-i Ekrem Efendimiz’in “**Minberim, Havz-ı Kevser’imin üzerindedir.**”¹ hadisinin de **üç anlamı** olabileceği söylenmiştir:

Birinci ve akla ilk gelen anlamı: Resûl-i Ekrem Efendimiz’in mescidindeki minberi, bulunduğu yer ile birlikte âhirete götürülecek, Kevser havuzunun olduğu yere konacak ve minber çevresiyle birlikte o bölgenin bir parçası olacaktır.

de meyvelerini Allah’ın sevgili kulları yesin.” buyurdu. Sonra da onun vereceği cevabı duymak için kulağını yaklaştırdı. Hurma kütüğü ona şunları söyledi: “Beni Cennet’e dik de, meyvelerimi Allah’ın sevgili kulları yesin. Ben de böylece hiç çürümeyeceğim bir yerde olayım.” Kütüğe yakın olanlar onun bu sözünü duydu. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem de ona: “De-diğini yapacağım.” buyurdu.² Resûlullah’ın minberinin Cennet’e götürülmesi olayı da böyledir.

İkinci anlamı: Kevser havuzunun yanına Fahr-i Âlem Efendimiz için bir minber konacaktır.

Üçüncü anlamı: Resûl-i Ekrem’in minberini ziyâret etmek maksadıyla Mescid-i Nebevî’ye gitmek ve orada sâlih ameller yapmak, kıyâmet gününde insanı Kevser havuzuna götürür ve ondan Kevser şarabı içirir. Bu görüş Endülüslü Mâlikî fakihî Kâdî Ebü’l-Velîd el-Bâcî’nin (v. 474/1081) görüşüdür.

1. Buhârî, Fazlû’s-salât 5, nr. 1196, Fezâilü’l-Medîne 12, nr. 1888; Müslim, Hac 502, nr. 1391.

2. Dârimî, Mukaddime 6, nr. 32; Heysemî, Mecma’u’z-zevâid, II, 182.

وقوله: «رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ» يحتمل معنيين:

أحدهما: أنه موجبٌ لذلك، وأنَّ الدعاءَ والصلاةَ فيه يستحقُّ ذلك من الثواب.

١٥٠٧ - كما قيل: «الجنة تحت ظلالِ السيوف»^(٢).

Sevgili Efendimiz, bu hadisinde mecâzî bir anlatım- la cihâda teşvik etmiş, cihâdın, mü'mini Cennet'e götürecektir. Ravza-i Mutahhara'yı ziyâret etmenin ve orada namaz kılmanın da insanı Cennet'e götüreceğini aynı şekilde mecâzî bir ifâdeyle anlatmıştır.

Efendimiz bu anlamda çeşitli hadisler söylemiş, ilim meclislerinde ve zikir halkalarında bulunmanın Cen- net'te bulunmak olduğunu, Allah'ı zikretmenin ve ilim öğrenmenin insanı Cennet'e götüreceğini dile getirmiş-

Eviyle Minberinin Arası, Cennet Bahçesi

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in eviyle minberinin arasındaki kısmın (Rav- za) “Cennet bahçelerinden bir bahçe” olmasının da iki anlamı vardır:

Birincisi: Dünyada Ravza-i Mutahhara'ya girip orayı ziyâret etmek, âhirette Cennet bahçesine girmeye sebep olur. Diğer bir ifâdeyle in- san, orada duâ edip namaz kılmak sûretiyle kendisini Cennet'e götüre- cek sevâbı kazanır. Fahr-i Âlem Efendimiz'in “Cennet, kılıçların gölgesi altındadır.”¹ hadîs-i şerîfi de böyle bir anlatım şeklidir.

tir. Câbir ibni Abdillâh radiyallahu anhümânın haber verdiğine göre bir gün Peygamber-i Zîşân Efendimiz: “Ey insanlar! Allah Teâlâ'nın yeryüzünde dolaşan ve zikir meclislerinde durup zikir yapanlara katılan me- lekleri vardır. Bu sebeple siz de ‘Cennet bahçelerinde’ yaşamaya, oradan faydalanmaya bakın.” buyurmuştu. Bunun üzerine sahâbiler: “Yâ Resûlallah! Cennet bah- çesi neresidir?” diye sorunca, Allah'ın Elçisi “Zikir mec- lisleri Cennet bahçeleridir; her zaman orada bulunma- ya bakın!” buyurdu.¹

İkincisi: Allah Teâlâ, Ravza-i Mutahhara'yı aynen âhirete naklede- cek ve Ravza-i Mutahhara Cennet topraklarında olacaktır. Mâlikî fakihi ve hadis âlimi Ahmed ibni Nasr ed-Dâvûdî² (v. 402/1011) böyle söylemiştir.

والثاني: أن تلك البُقعة قد ينقلها الله فتكون في الجنة بعينها؛ قاله الدَّأودِيّ.

1. Ebû Ya'la el-Mevsîlî, *Müsned* (Esed), III, 390, nr. 1865, IV, 106, nr. 2138; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 77.
2. Ebû Ca'fer Ahmed ibni Nasr ed-Dâvûdî hem fakihi hem de hadis âlimidir. İmâm Buhârî'nin *el-Câmiu's-sahîh*'ini *en-Nasîha fî şerhi'l-Buhârî* adıyla şerhetmiştir; bu eser *Sahîh-i Buhârî*'nin ilk şerhlerinden biridir. Bu çalışmanın günümüze geldiği bilinme- mektedir. Dâvûdî'nin günümüze gelen eserlerinden biri, İmâm Mâlik'in *el-Muvatta'*ının muhtasar bir şerhi olan *en-Nâmî fî şerhi'l-Muvatta'*, diğeri de *Kitâbü'l-Emvâl*'dir (bk. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, IX, 51).

GELECEK DERS

Tarih: 22 Eylül 2019, Pazar

Zaman: Öğle Namazından bir saat önce

Yer: Eyüp Sultan Camii-i Şerif'inde yapılması planlanmaktadır.